



Beter aanbod beschermd wonen, geen fraude met pgb dankzij 'instroomtafel BW'

Wat heeft een cliënt met een indicatie beschermd wonen precies nodig? Is dat aanbod voorhanden? Kan een pgb een passend instrument zijn of juist absoluut niet? In de gemeente Zaanstad krijgen de wijkteams bij de indicatie hulp van de 'instroomtafel beschermd wonen'.

De indicatiestellers uit de elf wijkteams brengen bij deze tafel beoogde indicaties voor beschermd wonen in. Het gaat om de meer complexe casussen. Samen met de gecontracteerde zorgaanbieders (ZIN/pgb) wordt de meest geschikte match tussen zorgvraag en zorgaanbod vastgesteld. In Zaanstad is er voor beschermd wonen een aandachtsfunctionaris die contact onderhoudt met de elf wijkteams, en die erop toeziet dat alle informatie over de casus goed op tafel ligt.

Louche aanbieder

De aanpak is voortgekomen uit onderzoek naar de vraag of het pgb een passend instrument is voor mensen met een beschermd-wonen-indicatie, vertelt Wmo-beleidsmedewerker Cees van der Geer. 'Bij de overdracht vanuit de Awbz eind 2014 waren we er verbaasd over dat zoveel cliënten beschermd wonen een pgb hadden. We dachten toen eigenlijk dat 24-uurszorg noodzakelijkerwijs in een instelling zou plaatsvinden.' Twee incidenten vormden de aanleiding onderzoek in te stellen: bij een brand in een slecht pand voor beschermd wonen konden drie jongeren ternauwernood ontkomen, en bij dezelfde

pgb-aanbieder werd bijna een cliënt gewurgd. Toen de gemeente erin dook, bleek het een louche aanbieder. Cliënten – voornamelijk jongeren vanuit de jeugdhulp – waren slecht gehuisvest en kregen nauwelijks begeleiding. 'Dit waren veelal jonge mensen zonder netwerk. Ze hadden er niets aan, ze kwamen van de regen in de drup,' zegt Van der Geer.

Van de 36 toenmalige cliënten beschermd wonen met een pgb zaten er zestien bij deze dubieuze aanbieder, deze zaak ligt nog bij het OM. Parallel aan de strafzaak, zette Van der Geer een onderzoek op touw naar de combinatie van pgb en beschermd wonen, samen met de gemeente Alkmaar. Het vertrekpunt was dat pgb alleen zinvol is als de cliënt de touwtjes stevig in handen heeft en als de kwaliteit van de aanbieder goed is. Veelal is er sprake van ondersteuning uit het eigen netwerk, die moet aantoonbaar leiden tot betere ondersteuning dan bij zorg in natura.

In het kader van het onderzoek werden cliënten met een pgb geïnterviewd. Een persoonlijke uitnodiging via de mensen via het wijkteam leidde daarbij tot de beste respons. De gesprekken voerden naar de

conclusie dat pgb en beschermd wonen vaak geen ideale combinatie zijn. Ten aanzien van de regievoering bleek dat geen enkele cliënt in staat was de rol van budgethouder (met alles wat daarbij komt kijken) op zich te nemen. Vertegenwoordigers uit het sociaal netwerk zeggen dit wel te kunnen. Bijna alle geïnterviewden zeiden bewust te hebben gekozen voor een pgb, veelal vanuit het oogpunt van continuïteit en maatwerk. Cliënten vrezen dat ze bij zorg in natura te

‘Indicatie beschermd wonen vraagt specialistische kennis’

maken hebben met wisselende zorgverleners en het ontbreken van een prikkelarme omgeving. Dit speelt vooral bij mensen met autisme. Cliënten vinden een pgb prettig vanwege ondersteuning op maat, vaste begeleiding en persoonlijke aandacht. In een aanzienlijk deel van de gevallen wordt pgb ingezet om informele zorg te ondersteunen, en om het eigen netwerk te betalen. Objectief toezicht op de kwaliteit van de zorg in het kader van het pgb ontbreekt, gezien de lage contactfrequentie kan de gemeente de rol als kwaliteitscontroleur niet goed waarmaken. Van der Geer vindt dat onvoldoende in beeld is waar de informele zorg toe leidt: zijn mensen meer of minder zelfredzaam geworden? ‘We willen dat wijkteams dat aspect meenemen in heronderzoeken, al is het lastig te meten.’ De gemeente stelde ook vast dat de cliënten die vanuit de malafide (veroordeelde) pgb-aanbieder naar een instelling met zorg in natura er nu aantoonbaar beter aan toe zijn.

Nieuw aanbod

Het pgb-onderzoek leidde in Zaanstad tot een paar veranderingen. In de eerste plaats zit de gemeente veel meer ‘bovenop’ de categorie jongeren van 18+ die buiten de jeugdzorg in een gat vallen omdat dit een duidelijke risicogroep is. Daarnaast trok de gemeente de conclusie dat de indicatiestelling voor beschermd wonen specialistische kennis vereist. Weliswaar kunnen de wijkteams dichtbij de mensen komen, veel beter dan in de oude situatie onder Awbz. Maar de specifieke kennis die nodig is voor de complex beschermd wonen-casuïstiek kunnen de generalistische wijkteams nooit ontwikkelen. Van der Geer: ‘Wij bieden de wijkteams stedelijke ondersteuning bij de toegang aan met het doel om voor cliënten het optimale traject in te zetten.’ Aan de instroomtafel beschermd wonen zitten zorgaanbieders aan tafel met consulenten van de wijkteams, met de aandachtsfunctionaris beschermd wonen onder

voorzitterschap van Van der Geer die door de casuïstiek aan de tafel inzicht krijgt in de match tussen vraag en aanbod. Dit leidt tot nieuwe vormen van samenwerking tussen verschillende aanbieders. Soms gericht op maatwerk voor een persoon, soms om te voorzien in een leemte, bijvoorbeeld aanbod voor de groep mensen met een lichte verstandelijke beperking in combinatie met psychische aandoeningen. ‘Dit helpt ons bij het aanbesteden. We houden ons aanbod binnenkort tegen het licht, het idee is nu dat we producten gaan omzetten naar meer individuele begeleiding. Alles uiteraard in overleg met de regiogemeenten in de overgangsfase naar het nieuwe verdeelmodel. Als de regiogemeenten meer geld gaan uitgeven aan begeleiding moeten wij (de centrumgemeente) hen compenseren zolang er nog geen nieuw verdeelmodel is.’

Complexe casuïstiek

In de praktijk wordt aan de instroomtafel weinig gewerkt met het pgb omdat het beheer ervan vaak niet goed kan worden uitgevoerd. De gemeente ontmoedigt het gebruik van zorg die door de aanbieder louter op pgb-basis kan worden geboden. Als een cliënt beschermd wonen wil in de vorm van een pgb, dan wordt aan de instroomtafel zorgvuldig gekeken naar de risico’s. De wijkteams krijgen vanuit de instroomtafel een handreiking waarin staat hoe het pgb wordt beoordeeld bij beschermd wonen, en dat ze de mogelijkheid hebben om de indicatie in te brengen in het overleg met de zorgaanbieder zodat een passende match kan worden gemaakt. Dat wijkteams een pgb kunnen weigeren als de cliënt zonder indicatie bij een aanbieder zorg afneemt, staat ook beschreven. ‘Het bestrijden van fraude in de toekomst is zeker een onderdeel van deze aanpak,’ zegt Van der Geer. ‘Maar in de breedte gaat het om goed samenwerken tussen aanbieders en de wijkteams. Om aan de poort gewoon goed te kijken wat mensen nodig hebben. De abc’tjes gaan goed in de wijkteams, de meer complexe zaken komen aan de instroomtafel waar meteen de goede samenwerking ontstaat.’

Kenmerken aanpak

- Terughoudend met pgb in combinatie met beschermd wonen
- Instroomtafel met zorgaanbieders en indicatiestellers
- Zorgaanbieders voorzien in nieuw aanbod op maat en in de breedte
- Gemeente verwerkt lessen van de instroomtafel in aanbesteding

November 2018